

1.4.2015

Asianro 2014–00309
Viite OKM 15/010/2015
Asia Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä varhaiskasvatuslaiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Viitaten aikaisemmin tästä uudistusprosessista antamiinsa lausuntoihin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus pitää tärkeänä hallituksen esityksessä varhaiskasvatuslaista seuraavia asioita:

Yleistä

Varhaiskasvatuslain valmistelun aikana kaikki tahot ovat ilmaisseet toimivansa lapsen edun mukaisesti. Käsitys lapsen edusta ja siihen vaikuttavista tekijöistä on kuitenkin vaihdellut niin paljon, että lain valmisteluprosessi on pitkittynyt.

Kirkkohallitus pitää hyvänä lähtökohtana, että luonnoksessa on nostettu esille sekä lasten oikeuksien sopimuksen että perustuslain ehdotettavan lain kannalta tärkeitä säännöksiä. Yleisperustelujen sivulla 6 on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta nostettu 14 artiklan oikeus ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen sekä 30 artiklan vähemmistöjen oikeus nauttia yhdessä ryhmän muiden jäsenten kanssa omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan sekä käyttää omaa kieltään. Kirkkohallitus kiinnittää huomiota yleisperustelujen sivun 7 kappaleeseen 'Perustuslain keskeisimmät säännökset lapsen kannalta'. Siinä viitataan useisiin perustuslain pykäliin, jotka turvaavat tasa-arvoisen aseman eri taustoista tulevien lasten välillä. Tekstissä ei kuitenkaan ole viitattu perustuslain 11 pykälään, joka turvaa sekä positiivisen että negatiivisen uskonnonvapauden. Kyseinen pykälä, samoin kuin uskonnonvapauslaki, korostavat kansainvälisten sopimusten linjassa erityisesti ihmisen oikeutta uskontoon. Tämä koskee kaikkia, myös lapsia, joiden oikeutta tässä asiassa käyttää huoltaja. Sekä enemmistöllä että vähemmistöillä on oikeus omaan uskontoonsa. Kirkkohallituksen mielestä perustuslain 11 § on syytä lisätä yleisperusteluihin.

Kirkkohallitus huomauttaa, että yleisperustelujen sivulla 31 mainittu valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (STM 2002:9) esittelee kunnan lasten ja lapsiperheiden palvelujärjestelmään kuuluviksi myös seurakuntien palvelut. Tähän viitaten kirkkohallitus pitää tärkeänä, että mahdollisuus monipuoliseen yhteistyöhön kunnan ja seurakunnan kesken jatkuu. Kirkkohallitus edellyttää, että seurakunnat mainitaan myös tässä laissa varhaiskasvatuksen yhteistyökumppaneina.

Sivulla 35 luvussa 'Toisen asteen koulutus ja tutkinnot' esitellään varhaiskasvatuksen alueelle valmistavat koulutukset. Yhtenä niistä on lapsi- ja perhetyön perustutkinto. Kirkkohallitus pitäisi suotavana, että samaa tutkintonimikettä käytettäisiin koko esityksen ajan. Lapsi- ja perhetyön perustutkinnon rakentuminen sekä tutkinnon keskeisen osaamisen näkökulma ovat myös esityksessä virheellisiä. Tutkinto rakentuu kolmesta pakollisesta ja kahdesta valinnaisesta tutkinnon osasta. Koulutuksen ja osaamisen keskeinen painopiste on varhaispedagogisessa osaamisessa ja lapsen kasvun tukemisessa. Perhelähtöisyys ja yhteisöllisyys tukevat tätä perusosaamista.

Pykäläkohtaiset huomiot

1§ Lain tarkoitus ja soveltamisala

Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetään, että *muu varhaiskasvatus voi olla esimerkiksi kerho- tai leikkitoimintaa ja sitä voidaan järjestää tätä tarkoitusta varatussa paikassa*. Kirkkohallitus katsoo, että kirkon varhaiskasvatustoiminta täyttää tässä esitetyn määritelmän ja se tulee nähdä sen vuoksi nähdä osana muuta varhaiskasvatusta. (perustelut s.59)

2§ Määritelmät

Määritelmän mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan tässä laissa *lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka*. Kirkon varhaiskasvatus täyttää nämä kriteerit, joten jatkossa kirkossa käytetään edelleen termiä kirkon varhaiskasvatus. (perustelut s.60)

3§ Varhaiskasvatuksen tavoitteet

Kirkkohallitus pitää varhaiskasvatuksen tavoitteita hyvinä ja kattavina. Kirkkohallitus pitää välttämättömänä täsmentää, että kunkin (lapsen) kielellisen, kulttuurisen, uskonnollisen ja katsomuksellisen taustan kunnioittaminen tarkoittaa erityisesti mahdollisuutta tulla nähdyksi, kuulluksi ja tulla huomioon otetuksi omana itsenään sekä oikeutta saada tukea ja mahdollisuuden tutustua omaan ja toisten uskontoon, kulttuuriin ja katsomukseen liittyviin asioihin ja ilmiöihin. (perustelut s.61 ja 3§ kohta 6)

7§ Moni-alainen yhteistyö

Kirkkohallitus edellyttää, että seurakunnat mainitaan kunnan varhaiskasvatuksen yhteistyökumppanina muiden tahojen ohella. Jokaisen kunnan alueella on vähintään yksi seurakunta ja miltei kaikissa Suomen seurakunnissa on tarjolla erityisesti lapsille ja perheille suunnattua kerho- ym. toimintaa (päiväkerhot, perhekerhot jne.). Kirkkohallitus esittää, että seurakuntien kerhotoiminta voitaisiin lukea kunnan kerhotoimintaa vastaavaksi toiminnaksi erityisesti silloin kun kunnalla ei vastaavaa toimintaa ole tarjolla. Kirkon tilastojen mukaan lähes kaikilla seurakunnilla on yhteistyötä oman kuntansa varhaiskasvatuksen kanssa. (perustelut s.64)

8§ Varhaiskasvatuksen kieli

Kirkkohallitus pitää tärkeänä sitä, että varhaiskasvatusta olisi saatavilla kaikilla kolmella Suomessa puhuttavalla saamen kielellä. Kuten tunnettua, noin 60 % maamme saamelaisista asuu saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella. Alle kouluikäisistä lapsista 70-80 % asuu pääkaupunkiseudulla sekä Etelä- ja Keski-Suomen suurissa kaupungeissa. Saamelaislasten oman kielen ja kulttuurin säilyminen edellyttää, että saamenkielistä varhaiskasvatusta on saatavissa myös kotiseutualueen ulkopuolella. (perustelut s.65)

12 § Oikeus varhaiskasvatukseen

Kirkkohallituksen mielestä on hyvä, että subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta säädettyä varhaiskasvatukseen osallistumisesta päättävät lapsen vanhemmat tai muut huoltajat. (perustelut s.70)

14 § Varhaiskasvatuksen järjestäminen muulla tavalla

Kirkkohallitus pitää ensisijaisen tärkeänä että vanhemman / huoltajan valintaoikeutta lapsen hoidon järjestämiseksi tuetaan. (perustelut s.70)

28 § Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Kirkkohallitus suhtautuu myönteisesti lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa on lapsen edun näkökulmasta välttämätöntä nostaa esiin myös lapsen ja perheen uskonnollinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta sekä vanhempien ajatukset ja toiveet lapsen uskonto- ja katsomuskasvatuksen suhteen. Nykyisin on yleistä, että kasvatuskeskustelussa kysytään ainoastaan lapsen osallistumisesta seurakunnan kanssa yhteistyössä järjestettäviin tilaisuuksiin. Vanhempien näkemykset lapsen yleisivistävästä uskonto- ja katsomuskasvatuksesta jäävät useimmiten kuulematta. Lapsen kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen kannalta tämä on suuri puute. (perustelut s. 80)

33 § Lähihoitaja

Kirkkohallitus kyseenalaistaa lähihoitajan nimikkeen käyttämisen varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tehtävästä. Kirkkohallituksen mielestä ei ole tarkoituksenmukaista jatkaa sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuuslaissa käyttöön otettua lähihoitaja varhaiskasvatuksessa -nimikettä, koska se viittaa vain yhden perustutkinnon tutkintonimikkeeseen. Tähän tehtävään ovat lähihoitajan lisäksi kelpoisia myös lapsi – ja perhetyön perustutkinnon suorittaneet lastenohjaajat. Näin ollen yleisnimikkeenä ei voida käyttää vain lähihoitajaa. Kirkkohallitus edellyttää, että 33 § lisätään lähihoitajan nimikkeen rinnalle lastenohjaaja. (perustelut s. 84)

”Lähihoitajan” tehtävien kelpoisuusvaatimuksissa on mainittu *sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon lisäksi muu vastaava perustutkinto*. Kirkkohallitus esittää, että tähän lisätään lapsi- ja perhetyön perustutkinto, joka käytännössä antaa pedagogisesti paremmat valmiudet varhaiskasvatuksen ”lähihoitajan” tehtäviin kuin esityksessä ainoana mainittu sosiaali- ja terveysalan perustutkinto. Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa (Korkeakoulujen arviointineuvoston raportti 7:2013) kuvaa tutkinnon hyvää sopivuutta *varhaiskasvatuksen tehtäviin*. Lisäksi on huomattava, että lapsi- ja perhetyön perustutkinto kuuluu humanistisen ja kasvatustieteiden koulutusalaan kun taas lähihoitajan tutkinto kuuluu sosiaali- ja terveysalaan. Kirkkohallituksen ehdotus on, että kelpoisuusvaatimuksena ”lähihoitajan” tehtäviin varhaiskasvatuksessa on tehtävään soveltuva sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lapsi- ja perhetyön perustutkinto tai muu vastaava perustutkinto. (perustelut s. 84)

34 § Perhepäivähoitaja

Perhepäivähoitajaksi ryhtyvän henkilön soveltuvan koulutuksen esimerkkinä käytetään lähihoitajan koulutusta. Kirkkohallitus katsoo, että samassa yhteydessä on syytä mainita myös lapsi- ja perhetyön perustutkinnon suorittanut lastenohjaaja. (perustelut s. 85)

38 § Päiväkodin henkilöstön mitoitus

Kirkkohallitus kantaa huolta päiväkotien liian suurista lapsiryhmistä, henkilöstön liiallisesta vaihtuvuudesta sekä siitä, että lapsella ei useinkaan ole mahdollisuutta pysyvään lapsiryhmään. Lapsen perusturvallisuuden ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin näkökulmasta tämä on erityisesti varhaisvuosina kohtalokasta. Kirkkohallitus toivoo, että varsinkin alle kolmivuotiaiden kohdalla maksimisuhdeluku olisi esitettyä alhaisempi. Lapsivaikutusten arviointi voisi olla tukena lapsen edun selvittämisessä kun päätetään henkilöstön mitoituksesta. (perustelut s. 87)

Lausunnon keskeinen sisältö

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus pitää lapsen edun kannalta välttämättömänä, että:

- varhaiskasvatuslain sisällössä otetaan huomioon myös Suomen perustuslain 11 §, joka takaa jokaiselle oikeuden omaan uskontoon;
- esityksen tavoite lapsen kielellisen, kulttuurisen, uskonnollisen ja katsomuksellisen taustan kunnioittamisesta edellyttää toteutuakseen lapsen mahdollisuutta tulla nähdyksi, kuulluksi ja tulla huomioon otetuksi omana itsenään sekä oikeutta saada tukea ja mahdollisuuden tutustua omaan ja toisten uskontoon, kulttuuriin ja katsomukseen liittyviin asioihin ja ilmiöihin;
- lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa käsitellään myös lapsen ja perheen uskonnollinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta sekä vanhempien ajatukset ja toiveet lapsen uskonto- ja katsomuskasvatuksen suhteen; ja
- laissa turvataan kuntien ja seurakuntien yhteistyö varhaiskasvatuksen alueella sekä kirjataan seurakunta yhdeksi kunnan varhaiskasvatuksen yhteistyökumppaniksi.

Lisäksi kirkkohallitus esittää, että esitystä korjattaisiin seuraavasti:

- tutkintonimikettä lapsi- ja perhetyön perustutkinto käytetään yhdenmukaisesti esityksessä. Samoin korjataan tutkinnon rakentuminen kolmesta pakollisesta ja kahdesta valinnaisesta tutkinnon osasta ja tutkinnon osaamisen näkökulmaksi korjataan varhaispedagoginen ja lapsen kasvun tukemisen osaaminen;
- lähihoitajan nimikkeen rinnalle lisätään lastenohjaaja; ja
- kelpoisuusvaatimusta ”lähihoitajan” tehtäviin varhaiskasvatuksessa täsmennetään seuraavasti: Kelpoisuusvaatimuksena on tehtävään soveltuva sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lapsi- ja perhetyön perustutkinto tai muu vastaava perustutkinto.

Kansliapäällikkö

Jukka Keskitalo

Kirkkoneuvos

Pekka Huokuna